

Proiectarea prezențării didactice a temei în cadrul masteratului din perspectivă filosofică și constructivistă

Larisa Cuznețov, dr. hab., prof. univ.

Summary

The article represents a synthesis of applied and theoretical research that elucidates the importance of theme presentation in the framework of master studies, addressed from philosophical and constructivist perspectives. The study is conducted by the humanistic education principles and represents an excerpt from own professional experience.

Studiul în cauză continuă problematica abordată de noi, anterior, în câteva publicații și ține de *eficiența personală / self-efficacy* a pedagogului universitar, *devenirea complet umană/ becoming fully human*, prin dobândirea performanțelor în activitatea profesională, la general, și activitatea de zi cu zi, în special, și, îndeosebi, de cea centrată pe prezentarea didactică și predarea temelor în cadrul masteratului, abordată din perspectivă filosofică și constructivistă.

Randamentul masterandului în activitatea de învățare, capacitatea de a face față cerințelor respective, în mare măsură, depinde de *starea de pregătire cognitivă* [1], ce se referă la volumul de cunoștințe de care dispune masterandul la momentul actual, dar și *de starea morală, pregătirea axiologică* a tinerilor, adică prioritățile lor valorice, ce gravitează în jurul acțiunii morale. Ambele aceste stări formează o *stare psihopedagogică și epistemologică de bine a masterandului*, care este direct proporțională cu capacitatea lui de a depune efort cognitiv, intelectual, moral, volitiv și asigură eficiența personală. Analizând propria experiență didactică și cercetările realizate în domeniul dat [1; 2; 3; 6;], am stabilit componentele de bază ale stării psihopedagogice și epistemologice, care trebuie conștientizate de cadrele didactice universitare pentru a spori eficiența procesului instructiv. Astfel, starea psihopedagogică și epistemologică de bine a masterandului presupune:

- *stăpânirea domeniului de cunoaștere/ cunoștințele prealabile* necesare pentru însușirea noilor conținuturi;

- *maturitatea cognitivă generală* ce implică capacitatea persoanei de a soluționa sarcini legate de învățare și cunoaștere, dar și de elaborare-valorificare a instrumentelor necesare, ceea ce facilitează metacogniția persoanei;

- *maturitatea reflexivă*, care implică perspectiva filosofică și constructivistă de analiză-sinteză, meditație, interpretare, gândire critică/ divergentă și convergentă ce se manifestă în cadrul învățării;

- *maturitatea psihoemoțională și axarea pe acțiunea morală*, ce presupune motivație intrinsecă și capacitatea persoanei de a-și dirija emoțiile și sentimentele și de a se orienta spre valorile etice, centrându-se pe conduita morală.

În contextul dat, vom specifica factorii care influențează procesul de cunoaștere și învățare la masterat. Aceștia sunt: *factorii motivaționali și atitudinali* (interesul și dorința de învățare; nevoia de realizare, perfecționare în domeniul ales; nevoia de autoafirmare și eficiență); *factorii de personalitate* (caracter, aptitudini, voință etc.); *factorii sociali și cei de grup* (condiționarea de la locul de muncă, climatul moral familial sau/și cel din gupa academică, grupul de referință etc.);

factorii ce țin de personalitatea cadrului didactic universitar (capacitățile intelectuale și morale ale acestuia, aptitudinile speciale; charisma și capacitatea de a genera efervescență intelectuală etc.). Acestea fiind precizate, vom trece la elucidarea unui aspect foarte important în procesul de învățământ din cadrul masteratului, care ține de proiectarea și realizarea prezentării didactice a temei din perspectivă filosofică și constructivă. În consens cu scopul nostru, menționăm faptul că, fiind adepții *principiilor educației umaniste*, plecăm în abordarea problemei anunțate de la *decalogul educației umaniste*, propus de Carl Rogers [6]. Astfel, vom încerca să observăm ce am putea realiza în contextul celor mai importante principii pentru a optimiza proiectarea și desfășurarea prezentării didactice a temei în cadrul masteratului.

Evident că *primul principiu*, care ne amintește că ***Ființele umane au un potențial înnăscut pentru învățare***, ne însușește optimism și încredere în forțele masterandului și ale noastre, în calitate de dascăl. Al doilea principiu, ***Învățarea semnificativă se realizează atunci când materia de studiu este percepută de cel ce învață/ masterand ca având o anumită relevanță pentru scopurile sale***, ne orientează să gândim foarte bine curricula (planul de învățământ, programa/ curricula la disciplină, fiecare temă etc.) și să ne axăm pe conținuturi relevante din punct de vedere epistemologic și praxiologic profesional. În concordanță cu acest principiu, noi, la începutul studierii disciplinei sau a modului, îi familiarizăm pe masteranzi cu aspectele de bază ale cursului, modului, temei, reflectând și discutând asupra importanței acestora pentru viață și pentru dezvoltarea personală și profesională. Sigur că o facem incitant, original, cu argumente și exemplificări. Principiile cele mai funcționale, din punctul nostru de vedere, de care ne vom conduce în fiecare zi, ne sugerează că: ***O mare parte a învățării semnificative se dobândește prin acțiune și că Învățarea este ușurată când cel ce învață participă activ și eficient la proces***. Pentru a asigura respectarea acestor principii, noi trebuie să gândim prezentarea și însușirea materiei prin implicarea activă a fiecărui masterand. Realizarea sarcinilor și acțiunile masteranzilor le construim în jurul implicării acestora în cunoașterea reperelor epistemologice/ teoretice și aplicative a disciplinei, a posibilităților cognitive și de personalitate a celui ce învață; elaborarea strategiilor și a instrumentelor de învățare și cunoaștere, de planificare, de control/ monitorizare, reglare și evaluare, inclusiv, de regândire și re/construire a procesului și tehnologiei concrete. Această abordare de tip constructivist, număidecât, o îmbinăm cu reflecția personală/ individuală și în grup sau colectiv/ reflecție de echipă. Sigur că pedagogul valorifică reflecția spontană, ocazională, dar, cel mai important, rezidă în faptul de a învăța masteranzii să reflecteze sistematic. În contextul vizat, propunem situații de problemă, valorificăm metoda dilemelor morale și intelectuale, brainstorming-ul, analiza cauzelor și a consecințelor, controversa creativă, referatul cu oponenti, conversația socratică, notițele comprehensive, metoda analizei factoriale etc. Prezentarea temei este însoțită de precizarea traseului de studiere a acesteia, de aplicare a instrumentelor de învățare și cunoaștere aprofundată, de elaborare a hărților conceptuale, de elaborare a hărților de valorificare a temei în viața cotidiană și în viitoarea profesie. Aceste operații sunt realizate de masteranzi și se prezintă în *Portofoliul personal de dezvoltare a creativității* acestora. Portofoliul nu este considerat complet, dacă nu cuprinde un ansamblu de *schițe filosofice*, tema de studiu, aici rămânând centrală, adică, filosofarea se realizează la subiectul acesteia, dar ține de variate aspecte: epistemologic, axiologic, teleologic,

ontologic, fenomenologic etc. Prezentarea didactică a temei se realizează într-un consens și cu celelalte principii ale educației umaniste, însă considerăm că dacă nu vom valorifica sistematic esența următoarelor trei principii: *Învățarea voluntară care implică întreaga personalitate a celui ce învață, mai cu seamă, sentimentele și intelectul, se consideră drept cea mai durabilă și cuprinzătoare; Interdependența, creativitatea și încrederea în sine sunt facilitate atunci când ne axăm pe autocritică și autoevaluare, dorința și tendința spre autodepășire; Deschiderea spre experiență și acceptarea procesului de schimbare a sinelui*, - care consemnează explorarea tuturor posibilităților intelectuale și morale ale individului, nu vom fi în stare să dezvoltăm eficiența personală [6].

Prezentarea didactică a temei în cadrul studiilor la masterat, în conformitate cu *paradigma constructivă a învățării* [4], se realizează mult mai eficient dacă pedagogul concepe valorificarea acesteia ca un proces ce se derulează în trei etape/ faze:

I. **Deconstrucția**, în cadrul căreia se analizează și se pune în discuție, cu întreaga grupă, reperele teoretice, cele aplicative; conceptele fundamentale și cele operaționale, variate concepții; puncte de vedere ale cercetătorilor în domeniu; convingeri, experiențe și idei personale sau colective cu privire la temă și realitate. Deconstrucția permite realizarea derivărilor, precizărilor, a analizelor profunde conceptuale, asigurând înțelegerea fenomenului studiat.

II. **Construcția** reprezintă procesul prin care masteranzii construiesc sensuri, elaborează idei, modele, schițe, definiții, strategii, etc., obținând cunoștințe și competențe în domeniul dat, dezvoltându-și capacitatea de argumentare și fundamentare științifică.

III. **Reconstrucția**, care este, de fapt, o nouă construcție ce reflectă schimbarea structurală, produsă în cognițiile subiectului; în modurile lui de analiză, interpretare și creare a strategiilor de soluționare a problemelor pe care este în stare să le verifice și să le remodeleze la nevoie, demonstrând abilități metacognitive.

Etapetele explicate, permit să observăm că în cadrul fiecăreia și în finalul procesului, pur și simplu, se cere explorarea cogniției și metacogniției masterandului; respectarea logicii raționamentelor, formularea și argumentarea ideilor, abordarea axiologică privind statutul existențial al omului, inclusiv, cel profesional, moral și civic, ceea ce reprezintă prerogativa directă a filosofiei, iar examinarea fenomenelor realității din perspectiva acțiunii și comportamentului moral, ne orientează spre filosofia practică.

În concluzie, prezentarea didactică și predarea temelor, prin angajarea activă și creativă a masteranzilor, în baza valorificării filosofiei și paradigmei constructive, sporește eficiența personală, calitatea pregătirii lor profesionale și a dezvoltării complet umane a acestora.

Bibliografie

1. Ausubel, D., Robinson, F., *Învățarea în școală. O introducere în psihologia pedagogică*, București, EDP, 1981.
2. Cuznețov, Larisa, *Educație prin optim axiologic*, Chișinău, Primex-com SRL, 2010.
3. Grahay, M., *Psihologia educației*, București, Editura Trei, 2009.
4. Joița, E., (coord.), *A deveni profesor constructivist*, București, EDP, 2008.
5. Noel, B., *La metacognition*, Bruxelles, De Boeck and Larcier, 1997.

6. *Rogers, C.*, Freedom to Learn Theory, In: *Instruction. Some Contemporary Viewpoint*, (coord. L., Siegel), Scranton, Chandler, 1997, pp. 37-44a.